

Vergaderjaar 2013–2014

31 322

Kinderopvang

33 750 VI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VI) voor het jaar 2014

Nr. 224

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 november 2013

Inleiding

De periode waarin kinderen worden opgevangen in een kindercentrum, peuterspeelzaal of bij een gastouder, is cruciaal in hun ontwikkelingsfase. De opvang moet bijdragen aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind, in een veilige omgeving. De kinderen zijn in deze fase immers kwetsbaar, zeker als zij zo jong zijn dat de opvang vooral gericht is op de fysieke verzorging en ze zich verbaal nog niet goed kunnen uiten. Een veilige kinderopvang vergt van alle betrokkenen een grote alertheid op signalen die zouden kunnen wijzen op een risico dat de veilige omgeving bedreigt. Daarnaast is een open bedrijfscultuur waarin medewerkers worden aangesproken op grensoverschrijdend gedrag van groot belang.

Aansluitend op de verantwoordelijkheid van de sector voor een veilige en stabiele omgeving van kinderen, is de afgelopen periode een aantal wettelijke maatregelen genomen in de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk. Ze zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van kinderen. Het gaat daarbij onder meer om de volgende regelgeving: de continue screening van werkenden die beroepsmatig bij kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk betrokken zijn; de wettelijke verplichting voor alle personen die werkzaam zijn in de kinderopvang met een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) van vóór 1 maart 2013, een nieuwe VOG aan te vragen («de nulmeting»); en de meldplicht gewelds- en zedendelicten door professionals en de daaraan verbonden inzet van de vertrouwensinspecteurs bij de Inspectie van het Onderwijs.

Met deze brief informeer ik u mede namens de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, conform mijn toezegging¹ van 10 april 2013 bij de behandeling van de Wijzigingswet kinderopvang 2013, over de eerste ervaringen met continue screening. Daarbij maak ik tevens gebruik van deze gelegenheid om u de stand van zaken te melden over nulmeting en de vertrouwensinspecteurs. In het vervolg van deze brief spreek ik verder over kinderopvang waaronder ik kinderopvang- en peuterspeelzaalvoorzieningen versta.

Samenvatting van de eerste ervaringen

Sinds de invoering van het systeem van continue screening per 1 maart 2013, zijn tot 1 november 2013, 68 signalen afgegeven over 66 personen. Het merendeel van de signalen heeft betrekking op de huisgenoten van gastouders. Daarbij gaat het voornamelijk over strafbare feiten die verband houden met het gebruik van geweld, gevolgd door het aantal strafbare feiten tegen de zeden.

De nulmeting is op 1 juli 2013 van start gegaan. De grootste groep, met een VOG van vóór 1 juli 2011, dient tussen 1 juli 2013 en 1 januari 2014 een nieuwe VOG aan te vragen. Per 1 november 2013 zijn er in het kader van de nulmeting 81.188 aanvragen ingediend waarvan er 31 hebben geleid tot weigering van een VOG. Tot het einde van dit jaar worden circa 120.000 aanvragen verwacht.

Volgens opgave van de Inspectie van het Onderwijs zijn sinds 1 juli 2013, 32 meldingen gedaan bij de vertrouwensinspecteur vanwege een aanwijzing dat iemand in de kinderopvang zich mogelijk schuldig maakt aan seksueel of ander geweld tegen een kind. In de meeste gevallen ging het daarbij om meldingen over kindermishandeling in de vorm van fysiek geweld.

Ik constateer uit de eerste ervaringen met de genomen wettelijke maatregelen in de kinderopvang dat ze daadwerkelijk doen wat ermee was beoogd. Ze dragen bij aan een veiligere omgeving en zijn daarmee noodzakelijk om de kwetsbare groep kinderen in de kinderopvang te beschermen.

De eerste ervaringen geven mij aanleiding om voort te gaan op de ingeslagen weg. Dit betekent in de eerste plaats dat, zoals eerder aangekondigd, verder gewerkt wordt aan verbetering aan het systeem van continue screening (Fase 2). In deze fase wordt gewerkt aan de opbouw van een register van alle werkenden in de kinderopvang. Daarmee worden ook personen die nu nog buiten het systeem vallen (in het bijzonder vrijwilligers, uitzendkrachten, zelfstandigen en een deel van de stagiaires) onder de reikwijdte van continue screening gebracht.

In afwachting van het register worden de lessen die getrokken kunnen worden uit de eerste ervaringen breed gedeeld met partijen. In overleg met partijen in de branche hebben zij aangegeven vanzelfsprekend medeverantwoordelijkheid te nemen. Partijen in het toezicht en de handhaving van het systeem, zullen in een aantal praktijksituaties worden ondersteund bij het zetten van de juiste stappen. Daartoe zal de handleiding continue screening op een aantal punten worden aangepast. Op een enkel punt zal ik de regelgeving aanscherpen om een lacune in de wetgeving weg te nemen. Het betreft hier de bewaarplicht voor VOG's van huisgenoten van gastouders. Uit de ervaringen blijkt de controle op dit punt namelijk onvoldoende geborgd.

¹ Kamerstuk 33 000 VI, nr. 110

Voor wat betreft de meldplicht en de inzet van vertrouwensinspecteurs zal door intensivering van de voorlichting meer bekendheid aan de meldingen bij de vertrouwensinspecteurs worden gegeven.

Continue screening

Aanleiding

Continue screening vond zijn aanleiding in de aanbevelingen van de Commissie Gunning, om de screening van medewerkers in de kinderopvang aan te scherpen. Het kabinet onderschreef de noodzaak van een aanscherping. Mijn ambtsvoorganger en zijn collega van Veiligheid en Justitie hebben in 2011 toegezegd met maatregelen te komen². Met de brief van 12 juli 2012³ is de Kamer geïnformeerd over de uitwerking van de maatregelen.

Systeem van continue screening

Personen die beroepshalve werkzaam zijn in de kinderopvang dienen in het bezit te zijn van een VOG. De VOG toont aan dat mensen die in de kinderopvang werken, geen strafbare feiten op hun naam hebben staan die een belemmering vormen voor het werken met kinderen. Een VOG is een momentopname. Mensen kunnen zich na afgifte van de VOG schuldig maken aan een strafbaar feit en kunnen op grond daarvan een bedreiging vormen voor de veiligheid van kinderen. Zolang dit niet bekend is bij de eigenaar van de kinderopvang of de toezichthouder, kunnen zij in de kinderopvang blijven werken. Dit is ongewenst. Daarom worden alle mensen die in de kinderopvang werken continu gescreend.

Signaal

Een signaal in de continue screening ontstaat als volgt. JustID controleert dagelijks aan de hand van het Justitieel Documentatie Systeem of er zich met betrekking tot de burgerservicenummers van werkenden in de kinderopvang, mutaties hebben voorgedaan in de justitiële documentatie. Indien dit het geval is, de zogenaamde «hit», informeert JustID het Centraal Orgaan Verklaring Omtrent Gedrag (COVOG) van de Dienst Justis, onderdeel van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en belast met de beoordeling van VOG-aanvragen. Uitgangspunt bij continue screening is dat pas wordt overgegaan tot het proces van screening van de persoon door het COVOG, als iemand een overtreding of misdrijf heeft begaan of hiervan wordt verdacht (er is een proces-verbaal opgemaakt en het Openbaar Ministerie heeft ter zake een beslissing genomen). Dat wil dus zeggen dat er geen sprake is van screening door Justis van alle medewerkers in de kinderopvang zonder concrete verdenking. Justis beoordeelt na deze hit of bij hernieuwde beoordeling de VOG zou worden geweigerd. Als de VOG zal worden geweigerd, verstuurd Justis een signaal dat via de keten wordt afgehandeld op basis van het afgesproken protocol⁴. COVOG kijkt bij de beoordeling niet alleen naar het nieuwe strafbare feit, maar naar de volledige justitiële documentatie van de betrokkene. De beoordeling bij continue screening verschilt derhalve niet van een reguliere beoordeling van een VOG-aanvraag door COVOG.

Bij de doorgeleiding van een signaal in de keten van continue screening, beschikken de uitvoerende partijen niet over informatie ten aanzien van de specifieke omstandigheden die aanleiding geven tot het signaal. De

² Kamerstuk 32 500 VI, nr. 117

³ Kamerstuk 33 000 VI, nr. 110

⁴ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvang/veiligheid-in-de-kinderopvang>

wet- en regelgeving voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer verzet zich tegen het beschikbaar stellen van dergelijke informatie. Ketenpartijen zijn bovendien gehouden aan het eerder genoemde protocol dat zij gezamenlijk hebben opgesteld. Het protocol is gepubliceerd op Rijksoverheid.nl in de vorm van de handleiding continue screening kinderopvang. Hierin zijn afspraken vastgelegd over de manier waarop omgegaan moet worden met een signaal uit de continue screening. Dit is van belang, omdat bijzondere persoonsgegevens worden doorgegeven. Over de handleiding en de werkwijze van continue screening zijn alle betrokkenen voorafgaand aan de inwerkingtreding van continue screening geïnformeerd. Met de afspraken wordt invulling gegeven aan de vereisten uit de wet- en regelgeving voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Eerste ervaringen met continue screening

De wettelijke maatregel voor continue screening in de kinderopvang is vanaf het moment van inwerkingtreding vanaf 1 maart 2013 gemonitord (kwantitatief onderzoek). Daarnaast heb ik PricewaterhouseCoopers opdracht gegeven om de afhandeling van signalen door GGD'en en gemeenten in kaart te brengen. Het onderzoeksrapport treft u bijgesloten aan.

Ik constateer uit de onderzoeks- en monitorresultaten dat het systeem van continue screening functioneert zoals werd beoogd. Informatie over personen in de kinderopvang die in aanraking komen met Justitie vanwege een relevant strafbaar feit en daardoor een bedreiging kunnen vormen voor de veiligheid van kinderen, komt snel bij de toezichthouder in de kinderopvang (de GGD) terecht. Deze systematiek maakt het mogelijk om dan ook direct in te grijpen en de betreffende personen te weren uit de kinderopvang.

Resultaten van de monitoring van de signalen tot 1 november 2013

In de periode 1 maart tot 1 november 2013 zijn 68 signalen over 66 personen door Justis afgegeven. Over twee personen werden twee signalen verzonden. Per maand komen er circa 10 nieuwe signalen bij. Bij een signaal verlangt de toezichthouder (de GGD) van de kinderopvang-instelling dat de betrokken persoon een nieuwe VOG aanvraagt. In de meeste gevallen zien de betrokken personen af van de aanvraag van een nieuwe VOG. Zij trekken hun conclusies op basis van het continue screening signaal. Wanneer toch een nieuwe VOG werd aangevraagd, werd die in 9 gevallen afgewezen. In 2 gevallen is een nieuwe VOG verstrekt, nadat uit additionele informatie bleek dat er geen beletsel was om die te verstrekken (tabel 3).

In tabel 1 is een overzicht opgenomen van het aantal signalen per (beroeps)groep.

De meeste signalen (50) hebben betrekking op huisgenoten van gastouders van 18 jaar en ouder. De totale beroepsgroep in de kinderopvang bestaat uit ruim 150.000 personen, waarvan ruim 37.000 gastouders, waar circa 28.000 huisgenoten woonachtig zijn.

Tabel 1. Aantal signalen continue screening per (beroeps)groep

(Beroeps)groep; periode tot 1 november 2013	Aantal signalen
<i>Medewerker KDV/BSO/PSZ/GOB</i>	12
<i>Gastouder</i>	5
<i>Huisgenoot/gezinslid van gastouder van 18 jaar en ouder</i>	50
<i>Eigenaar of bestuurslid van de kinderopvang (houder)</i>	1
Totaal aantal signalen	68

Ten aanzien van de aard van de strafbare feiten is een overzicht opgenomen in tabel 2. De meeste signalen hebben betrekking op gebruik van geweld (28), gevolgd door strafbare feiten tegen de zeden (13). In 15 gevallen is de aanleiding van een signaal een ander strafbaar feit geweest dan de genoemde strafbare feiten in de tabel. Deze signalen werden afgegeven nadat de volledige justitiële documentatie van de betrokkene in het JDS werd meegenomen bij de beoordeling over een signaal.

Tabel 2. Aantal signaalbrieven per type strafbaar feit

<i>Type strafbaar feit; periode tot 1 november 2013</i>	<i>Aantal signaalbrieven</i>
Drugs	9
Geweld	28
Zeden	13
Wapens	3
Overig	15

Continue screening leidt tot vervolgacties, waarbij de betreffende personen uit de kinderopvang worden verwijderd (tabel 3). De meest voorkomende typen vervolgacties zijn gerelateerd aan gastouderopvang waarbij de bemiddelingsrelatie met het gastouderbureau is stopgezet en de gastouder is uitgeschreven uit het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen (LRKP) of waarin een huisgenoot zich vestigt op een ander adres. Eén signaal over een houder van een kinderopvanginstelling heeft geleid tot de overdracht van de onderneming aan een andere partij. 6 signalen zijn nog in afhandeling.

Tabel 3. Definitieve afhandeling van signalen

<i>Definitieve afhandeling</i>	<i>Aantal signalen</i>	<i>opmerkingen</i>
Medewerker is ontslagen/ niet meer werkzaam	10	
Bemiddelingsrelatie met de gastouder is stopgezet en deze is uitgeschreven uit het register (LRKP)	30	
De gastouder vangt niet meer thuis op	6	Opvanglocatie bij vraagouders thuis
De huisgenoot woont niet meer op het opvangadres	13	De huisgenoot is uitgeschreven uit de GBA.
Overig	3	Eén werkgever heeft de onderneming overgedragen. In twee situaties werd de VOG verstrekt, nadat additionele informatie beschikbaar was gekomen.
In afhandeling	6	

Kwalitatief onderzoek naar de afhandeling van signalen in de continue screening

In opdracht van het Ministerie van SZW heeft PricewaterhouseCoopers (PwC) onderzoek gedaan naar de wijze waarop in de periode van 1 maart 2013 tot 1 september 2013 de signalen zijn afgehandeld door de betrokken GGD'en en gemeenten. Het onderzoeksrapport treft u bijgevoegd bij deze brief aan⁵. Het aantal signalen (42) is in de PwC-studie lager dan hierboven is aangegeven, omdat de onderzoeksperiode van het PwC-onderzoek tot 1 september 2013 liep.

Op grond van het PwC-rapport concludeer ik dat de afhandeling van signalen goed verloopt. Alle gemeenten en GGD'en hadden in voorafgaande bijeenkomsten met de VNG, respectievelijk GGD Nederland, voldoende voorlichting ontvangen over de werking van de continue

⁵ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

screening. Daarnaast gaven bijna alle contactpersonen van gemeenten en GGD'en aan dat de handleiding continue screening goed werkt. Over het algemeen is er ook tevredenheid over de medewerking vanuit de sector bij de afhandeling van de signalen.

Stand van zaken bestandsopbouw

De systematiek van continue screening vereist onder andere een actueel bestand van alle personen die werkzaam zijn in de kinderopvang, voor wie op basis van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wko) een VOG-plicht geldt. De kinderopvang beschikt op dit moment niet over een bestand met alle in de sector werkzame personen. Fase 2 gaat wel hierin voorzien (zie verder).

Personen waarvan twijfel bestaat over de kwaliteit van de gegevens worden niet meegenomen in het bestand voor de screening. Dergelijke gegevens worden nader geanalyseerd, op basis waarvan besloten kan worden om ze alsnog mee te nemen in de screening. Het bestand voor de screening wordt daarmee completer en dat vermindert het risico dat er signalen worden gemist. Ook wordt door deze aanpak het risico geminimaliseerd dat personen worden meegenomen in de continue screening die niet werkzaam zijn in de kinderopvang.

In Fase 1 wordt maandelijks een nieuw bestand met personen opgebouwd. Bij de inwerkingtreding van de wettelijke maatregel voor continue screening in maart 2013, is gestart met een totaalbestand van 122.648 personen dat werd gescreend. Door gegevenscorrectie en instroom is het bestand voor continue screening sinds maart verder gegroeid. In juli van dit jaar zijn ook voor het eerst de bestuurders van kinderopvanginstellingen opgenomen in het bestand van continue screening. De juridische basis voor deze toevoeging is neergelegd in de Wijzigingswet kinderopvang⁶. Als gevolg van deze mutaties is het bestand in oktober gegroeid tot 155.749 personen.

Nulmeting

Door middel van continue screening wordt gevolgd of personen die werkzaam zijn in de kinderopvang *nieuwe* strafbare feiten plegen die ertoe leiden dat deze personen niet langer in de kinderopvang kunnen blijven werken. Met dit systeem kan niet worden uitgesloten dat op dit moment personen in de kinderopvang werken die in het *verleden* een strafbaar feit hebben gepleegd waardoor ze nu eigenlijk al niet meer in de kinderopvang of in peuterspeelzalen zouden mogen werken. Dit geldt ook voor huisgenoten van de gastouder. Immers, bij de afgifte van een VOG kan vanzelfsprekend alleen worden gekeken naar de justitiële gegevens die op dat moment staan geregistreerd in de justitiële documentatie. Latere bijschrijvingen in de justitiële documentatie hebben geen gevolg voor een eerder afgegeven VOG en zolang niet van werkgever wordt gewisseld komen latere bijschrijvingen niet aan het licht. Daarom is het in verband met de veiligheid van de kinderen die opgevangen worden in de kinderopvang noodzakelijk dat iedereen die nu al werkzaam is binnen de sector op zijn verleden door te lichten als continue screening van start gaat. Alleen op die manier kan zoveel mogelijk worden gewaarborgd dat er geen personen in de kinderopvang werkzaam zijn waarvan dat gezien hun verleden niet wenselijk is.

⁶ Kamerstuk 33 538, nr. 253

Deze «nulmeting» is door de inwerkingtreding van de Wijzigingswet kinderopvang 2013 op 1 juli 2013 van start gegaan. Alle personen die werkzaam zijn in de kinderopvang met een VOG van vóór 1 maart 2013, dienen een nieuwe VOG aan te vragen. De grootste groep, met een VOG van vóór 1 juli 2011, dient tussen 1 juli 2013 en 1 januari 2014 een nieuwe VOG aan te vragen. Als een medewerker na 1 juli 2013 geen nieuwe VOG krijgt, is dat grond om een ontslagprocedure te starten of om de bemiddelingsrelatie van het gastouderbureau met de gastouder op te zeggen.

Per 1 november 2013 zijn er in het kader van de nulmeting 81.188 aanvragen ingediend waarvan er 31 hebben geleid tot weigering van een VOG. Tot het einde van dit jaar worden circa 120.000 aanvragen verwacht.

Maatregelen

Algemeen

De eerste ervaringen geven mij aanleiding om voort te gaan op de ingeslagen weg. In de eerste plaats zal ik verder werken aan verbetering van het systeem van continue screening in een tweede fase, waarin gewerkt wordt aan de opbouw van een register van alle werkenden in de kinderopvang. In afwachting van het register leiden de eerste ervaringen tot een aantal aanpassingen van de handleiding continue screening die partijen in het toezicht en de handhaving van het systeem helpt om de juiste stappen te nemen. Op een enkel punt zal ik de regelgeving aanscherpen vanwege een lacune in de wetgeving.

Fase 2

Continue screening kinderopvang maakt in de eerste fase gebruik van de koppeling van bestaande gegevensbronnen. 100% actualiteit op juistheid en volledigheid van het samengestelde gegevensbestand is onmogelijk. Daarom is er noodzaak voor een register in Fase 2 waarvan de actualiteit beter te borgen is. Inschrijving in het register zal een voorwaarde zijn om in de kinderopvang te werken.

Van stagiaires, vrijwilligers, uitzendkrachten en zelfstandigen bestaan geen gegevensbestanden. Deze personen werkzaam in de kinderopvang, kunnen op dit moment niet continue worden gescreend. Om die reden geldt voor deze groep, van (geschat) 35.000 personen, een tweejaarlijkse VOG-plicht. De groep zal in Fase 2 wel onder de reikwijdte van het systeem van continue screening worden gebracht, zodat in 2016 iedereen die werkzaam is in de kinderopvang volledig en blijvend wordt gescreend.

Met het oog op een verdere professionalisering van de sector, maakt het register het mogelijk om op termijn door te groeien tot een beroepsregister.

In nauw overleg met betrokken partijen is in 2013 gewerkt aan een voorkeursvariant voor Fase 2 van continue screening. Ook in de verdere uitwerking worden deze partijen actief geconsulteerd.

Uitgangspunt bij de voorkeursvariant is onder andere dat de administratieve lasten voor de sector niet onnodig verzwaard worden. Deze lasten voor ondernemers en medewerkers worden beperkt, door procedures te digitaliseren. Bij het wisselen van werkgever binnen de sector kinderopvang, hoeven personen die zich eenmaal hebben ingeschreven in het register, geen nieuwe VOG meer aan te vragen. Het register vermindert ook toezichtslasten doordat er geen controle van papieren VOG's op locatie meer hoeft plaats te vinden door de toezichthouder. De toezichthouder kan deze informatie immers uit het register halen en aan de hand

daarvan op locatie inspecteren of alle personen die daar aanwezig zijn ook staan ingeschreven in het register.

Fase 2 van continue screening kinderopvang bouwt voort op de vereisten voor personen die werkzaam zijn in de kinderopvang, om in het bezit te zijn van een VOG. Bezien wordt welke verdere kwaliteitseisen verbonden zullen worden aan de opbouw van het register. Een voorbeeld hiervan is informatie over onder toezichtstelling en ontheffingen uit de ouderlijke macht.

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid betaalt voorlopig de kosten van continue screening en de bouw van het register. In de beheersfase zullen de kosten uit leges worden gedekt.

Andere acties continue screening

Ik constateer dat het beleid voor continue screening daadwerkelijk doet wat ermee beoogd werd. Het systeem leidt tot vervolgcacties, waardoor personen waarover een signaal is uitgegaan, worden geweerd uit de kinderopvangsector. Door de invoering van continue screening wordt op systematische wijze bijgedragen aan de vergroting van de veiligheid van kinderen.

De resultaten van het onderzoek zijn met partijen in de branche besproken. Zij herkennen het nut van het instrument en ondersteunen de voorgestelde maatregelen naar aanleiding van de uitkomsten. Brancheorganisatie Kinderopvang (BK), de Vereniging GastOuderBranche (VGOB) en de MOgroep Welzijn & Maatschappelijke dienstverlening, zullen daarin vanzelfsprekend medeverantwoordelijkheid nemen. Zij zullen in nauw contact bij de uitvoering van de maatregelen worden betrokken. Aanvullend op de acties als opgenomen in de bijlage, zullen BK en VGOB hun leden erop wijzen dat zij een actieve rol spelen in het signaleren van het bereiken van de 18-jarige leeftijd van een huisgenoot. Vanaf die leeftijd zijn huisgenoten verplicht een VOG aan te vragen. Daarnaast zal de VGOB hun leden vragen om gastouders die nu nog geen nieuwe VOG hoeven te overleggen in verband met de nulmeting, dit nu wel al te doen.

Aanvullend op deze maatregelen zal ten behoeve van de ondersteuning van het toezicht en de handhaving in de kinderopvang, nadere informatie worden opgenomen in de handleiding continue screening. Het gaat daarbij met name over hoe gehandeld kan worden door de GGD en de gemeente in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties.

Op grond van de onderzoeksresultaten stel ik voorts vast dat er aanleiding is voor invoering van een wettelijke maatregel. Daarmee doel ik op het hoger aantal signalen over huisgenoten van gastouders, dan voor andere groepen in de kinderopvang. Daarnaast blijkt uit de monitor van de continue screening dat in zeker 10 gevallen signalen uit de continue screening betrekking hebben op huisgenoten van gastouders die nooit eerder een VOG hebben aangevraagd terwijl zij wel een VOG-plicht hebben. De controle blijkt op dit punt onvoldoende. De aan te spreken partijen zijn de gastouders en de gastouderbureaus. De controle door de GGD wordt bemoeilijkt doordat gastouderbureaus wel een bewaarplicht hebben met betrekking tot VOG's van gastouders, maar niet voor VOG's van huisgenoten. Dit is een ongewenste lacune in de regelgeving die ik bij ministeriële regeling zal corrigeren. Ik denk daarbij aan de invoering van een dergelijke bewaarplicht voor gastouderbureaus. Om de gastouderbureaus de tijd te geven zich voor te bereiden op deze maatregel ben ik voornemens de maatregel op 1 juli 2014 te laten ingaan.

Vertrouwensinspecteurs

Aanleiding

Met de Wijzigingswet kinderopvang 2013 is een Meldplicht gewelds- en zedendelicten door professionals geïntroduceerd. De meldplicht houdt in dat alle werkzame personen in een kinderopvangvoorziening sinds 1 juli 2013 verplicht zijn om bij een aanwijzing dat een collega zich schuldig maakt aan seksueel of ander geweld tegen een kind dit meteen te melden bij hun werkgever (of in het geval van de gastouderopvang, bij het gastouderbureau). De werkgever is, indien hij over een dergelijke aanwijzing beschikt, wettelijk verplicht om hierover overleg te voeren met de vertrouwensinspecteur bij de Inspectie van het Onderwijs. Als werknemers vermoeden dat hun werkgever zich zelf schuldig maakt aan seksueel of ander geweld tegen een kind, is de werknemer verplicht hiervan aangifte te doen bij de politie. In alle gevallen kunnen werknemers en ouders de vertrouwensinspecteur voor advies benaderen.

Doordat werkgevers verplicht zijn in een vroeg stadium onafhankelijk advies van de vertrouwensinspecteur in te winnen, kunnen ze ondersteund worden bij het doen van aangifte en worden signalen over misbruik en geweld gebundeld. Op deze wijze kunnen aanwijzingen van seksueel of ander geweld tegen een kind nog sneller bij de betrokken instantie terecht komen en wordt de werkgever geholpen een afweging te maken naar de aard en ernst van de situatie.

Monitoringresultaten

De Inspectie van het Onderwijs monitort de bij de vertrouwensinspecteurs binnengekomen dossiers.

Sinds 1 juli 2013 zijn er volgens opgave van de Inspectie van het Onderwijs 32 meldingen gedaan. De vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs worden derhalve iets minder dan tien keer per maand benaderd met meldingen van mogelijke gewelds- of zedendelicten. Meldingen komen zowel van werkgevers als van ouders en medewerkers. De vertrouwensinspecteurs lijken daarmee vindbaar voor alle doelgroepen. De spreiding van de meldingen over de opvangvormen is opgenomen in tabel 4 hieronder.

Tabel 4. Aantal meldingen vertrouwensinspecteur per opvangvoorziening tussen 1 juli 2013 t/m 31 oktober

Opvangvoorziening	Aantal meldingen
<i>Kinderopvang instellingen</i>	17
<i>Peuterspeelzalen</i>	3
<i>Buitenschoolse opvang</i>	5
<i>Gastouderopvang</i>	7
Totaal aantal meldingen	32

De vertrouwensinspecteurs zijn 4 keer benaderd met informatieverzoeken over de meldplicht of andersoortige adviesvragen. In 16 gevallen is bij de vertrouwensinspecteur melding gedaan over mogelijk fysiek geweld of kindermishandeling. Het gaat dan om aantoonbare en niet te verklaren sporen bij het kind zoals blauwe plekken, striemen, krassen, blaren en wondjes. Over mogelijke seksuele intimidatie en grensoverschrijdend gedrag zijn 5 meldingen gedaan. Deze meldingen zijn vooral gerelateerd aan buitenschoolse opvang en gedrag tussen kinderen onderling. Over signalen met betrekking tot seksueel misbruik is 4 maal een melding gedaan. Het betroffen signalen over seksueel misbruik bij gastouders waarbij de huisgenoot van de gastouder betrokken was. In een tweetal

gevallen was er sprake van een melding van mogelijk psychisch geweld of pesten bij een buitenschoolse opvang en in één geval is een melding over een zware mishandeling gedaan.

Pas nadat de melding naar het oordeel van een vertrouwensinspecteur een correcte opvolging heeft gekregen wordt de melding afgesloten. In 18 van de 32 meldingen loopt er momenteel nog contact tussen de melder en de vertrouwensinspecteur en is de melding nog niet afgesloten. Van de hierboven genoemde 32 meldingen zijn er intussen 14 afgesloten. In een aantal gevallen bleek het te gaan om loos alarm of ging het om een verzoek van advies van de houder aan de vertrouwensinspecteur. In veel gevallen heeft een melding geleid tot een gesprek tussen ouder en kinderopvangorganisatie, of is er een klacht ingediend bij een onafhankelijke klachtencommissie. 4 meldingen bij de vertrouwensinspecteurs hebben geleid tot een aangifte bij de politie.

De wettelijke verplichting voor het benaderen van de vertrouwensinspecteurs in de kinderopvang werkt. Met het oog op het verder bekendheid geven aan de vertrouwensinspecteur, zal ik ook aanvullend op de voorlichting in 2013, begin 2014 met de betrokken partijen nadere informatie verspreiden over de vertrouwensinspecteurs.

Hiernaast zal in een apart communicatietraject de politie worden geïnformeerd ten aanzien van de afhandeling van aangiften van kindermishandeling of ander geweld. Ten slotte zullen consultatiebureaus worden benaderd vanwege hun signaleringsrol ten aanzien van misbruik en geweld tegen kinderen. Verder zullen gesprekken met de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's), de advies en steunpunten huiselijk geweld en de klachtencommissies in de kinderopvang worden georganiseerd om de gang van zaken rondom de meldplicht toe te lichten.

Ten slotte

Ik stel vast dat met de eerste ervaringen met de wettelijke maatregelen gericht op borging van de veiligheid; continue screening, de nulmeting en het betrekken van de vertrouwensinspecteurs in de kinderopvang, ieder op hun beurt noodzakelijk blijken te zijn. Deze inzet draagt bij tot een veiligere omgeving voor kinderen in de kinderopvang.

De toegevoegde waarde voor continue screening blijkt uit de afhandeling van 68 signalen in de continue screening, waardoor de betreffende personen zijn geweerd uit de kinderopvang. Fase 2 zal leiden tot een verdere verbetering van het huidige systeem van continue screening, omdat dan eenieder zal kunnen worden meegenomen die werkzaam is in de kinderopvang.

Het feit dat de vertrouwensinspecteurs enkele tientallen malen benaderd zijn in de korte tijd van het bestaan van deze wettelijke verplichting, geeft aan dat de introductie van de vertrouwensinspecteur een noodzakelijk instrument is gebleken om de veiligheid van kinderen in de kinderopvang te verbeteren. Daaruit leid ik af dat zowel ouders, medewerkers en werkgevers de weg naar de vertrouwensinspecteur weten te vinden. Ik voel me op grond van de onderzoeksresultaten over de veiligheid in de kinderopvang gesterkt in mijn opvatting dat de genomen wettelijke maatregelen voor continue screening, de nulmeting en de betrokkenheid van vertrouwensinspecteurs, functioneren zoals ze beoogd waren. Daarmee wil ik niet het beeld schetsen dat de maatregelen een volledige garantie bieden op een veilige omgeving voor kinderen. Het blijft van

belang dat eenieder in de kinderopvang zijn verantwoordelijkheid neemt voor een veilige en stabiele omgeving waarin kinderen in een kwetsbare levensperiode zich op een prettige wijze kunnen ontwikkelen.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L.F. Asscher

Onderzoek naar de afhandeling van signalen in de continue screening; bevindingen en verbeterpunten

In deze bijlage zijn de onderzoeksbevindingen van het onderzoek door PwC opgenomen, alsmede een aantal verbeterpunten voor een beperkt aantal situaties die afwijken van de reguliere procedure.

Bevindingen

Gemeenten en GGD'en zijn tevreden over de onderlinge samenwerking. De doorlooptijd tussen de ontvangst van een signaal door de GGD en de definitieve afhandeling varieert in het algemeen van één of enkele dagen tot circa 2 maanden. Neemt de betreffende persoon waarover het signaal is uitgegaan zijn verantwoordelijkheid door meteen zijn ontslag in te dienen, is sprake van een korte doorlooptijd van de afhandeling van het signaal. In die zin werkt continue screening preventief. In andere gevallen blijkt de betreffende persoon niet meer werkzaam te zijn. Dit kan voorkomen ingeval de polis nog niet is aangepast en dientengevolge de persoon nog in het namenbestand aanwezig is. De langere doorlooptijd van circa 2 maanden komt voor in situaties waarbij het gehele traject, tot het moment van het weigeren van de afgifte van een nieuwe VOG, wordt doorlopen of een bezwaarprocedure werd gestart.

In het algemeen loopt de afhandeling van signalen in de continue screening soepel. Voor sommige uitzonderlijke omstandigheden geven de onderzoeksresultaten aan dat de sectororganisaties een aantal zaken kunnen oppakken die verbeterd kunnen worden. Met betrekking tot het toezicht en de handhaving is in die gevallen nadere informatie gewenst voor toezichthouders en handhavers. Mede ingegeven door de onderzoeksbevindingen, zal ik in de handleiding informatie opnemen over hoe gehandeld kan worden in die uitzonderlijke situaties door de GGD en gemeente. Ik denk daarbij aan de volgende elementen:

Verbeterpunten ten aanzien van continue screening

- *Medewerking gastouderbureau bij een signaal.*
De medewerking van houders en gastouders met de GGD is goed. In sommige gevallen werkt de houder niet goed mee, bijvoorbeeld wanneer het signaal een familielid van de houder betreft.
Verbeterpunt
Het is van belang voor de kwaliteit van de opvang en voor de sector dat er sprake is van een goede samenwerking tussen gastouderbureau met de GGD en de gemeente. Ik zal vanuit de overheid hier nadrukkelijk de aandacht voor vragen bij gastouderbureaus en gastouders. Brancheorganisatie Kinderopvang en de Vereniging GastOuderBranche zal haar leden wijzen op de toepasselijke wet- en regelgeving en het belang van deze regels voor de veiligheid in de sector. In de handleiding continue screening zal worden opgenomen dat bij onvoldoende medewerking gehandhaafd dient te worden. Een voorbeeld hiervan is de overschrijding van de termijn van vijf werkdagen waarbinnen een aanvraag voor een VOG overlegd moet worden aan de toezichthouder, waarbij gehandhaafd wordt op het «niet meewerken aan de verzoeken van de toezichthouder».
- *Onduidelijkheid bij uitschrijving uit de GBA.*
Wanneer een huisgenoot zich uitschrijft na een signaal, is niet altijd met zekerheid vast te stellen of de betrokkene na uitschrijving uit de GBA (gemeentelijke basisadministratie) daadwerkelijk niet meer woonachtig is op het adres van de gastouder. In de praktijk blijkt dit moeilijk te controleren te zijn.
Verbeterpunt

Ik zal gastouderbureaus wijzen er op toe te zien dat gastouders hier daadwerkelijk naar handelen. Ook de Brancheorganisatie Kinderopvang en de Vereniging GastOuderBranche (VGOB) zullen haar leden erop wijzen dat tijdens huisbezoeken bij de gastouder, gevraagd wordt naar het nieuwe adres van de uitgeschreven huisgenoot.

In verband met het toezicht en de handhaving zal in de handleiding continue screening worden opgenomen dat bij twijfel of een huisgenoot van een gastouder zich na een signaal daadwerkelijk heeft uitgeschreven uit de GBA, de afdeling Burgerzaken van de gemeente in te lichten over deze specifieke casus. Zij kunnen vervolgens controleren of de betreffende persoon daadwerkelijk is uitgeschreven op het adres en of er een nieuw woonadres is opgegeven.

– *Juridische kennis bij GGD'en.*

Een aantal GGD'en heeft aangegeven onvoldoende duidelijkheid te hebben over het gebruik van een «bevel» als interventie instrument.

Verbeterpunt

In de handleiding zal informatie worden opgenomen over het gebruik van het toezichtinstrument «bevel» door de GGD-toezichthouders.

– *Snellere signaaldoorgang mogelijk?*

DUO brengt bij een signaal de betreffende GGD eerst via een telefoonbericht ervan op de hoogte dat per aangetekende brief een signaal zal worden toegezonden. Dit is van belang om de GGD organisatorisch voor te bereiden op de behandeling van het signaal. De ontvangst van de aangetekende brief met daarin de gegevens van de persoon over wie het signaal is afgegeven, volgt enkele dagen later. Op grond van deze brief ondernemen GGD en gemeente actie. Bij GGD'en leeft de vraag of zij sneller de betreffende persoonsgegevens kunnen ontvangen.

Verbeterpunt

Ik zal met de VNG, GGD NL en DUO verkennen op welke wijze de communicatie in de keten van de doorgeleiding van een signaal sneller kan verlopen.

– *Borgen van de vertrouwelijkheid*

GGD'en en gemeenten dienen vertrouwelijk om te gaan met de gegevens omtrent een signaal. Daarnaast speelt de openbaarmaking van het onderzoeksrapport in verband met het nader onderzoek dat door de GGD wordt ingesteld bij een signaal. Wettelijk geldt een publicatieplicht voor en dergelijk rapport. Er ontstaat een knelpunt wanneer de herleidbaarheid naar personen onvermijdelijk is.

Verbeterpunt

Ik zal de VNG en GGD NL verzoeken, gemeenten en GGD'en te wijzen op een zorgvuldige wijze van doorgeleiding en afhandeling van signalen i.v.m. de wet- en regelgeving voor de bescherming van de privacy. Daarbij zal ik hen wijzen op de lopende initiatieven van de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) en van de Taskforce Bestuur en Informatieveiligheid Dienstverlening (BID) die gemeenten ondersteunt bij de ontwikkeling op het vlak van informatieveiligheid.

Daarnaast zal ik met de VNG en GGD NL verkennen welke werkwijze voor de publicatie van het onderzoeksrapport bij een signaal mogelijk is, uitgaande van de vigerende wet- en regelgeving.

– *Navraag van de VOG bij een signaal*

Uit de monitoring blijkt dat in 10 gevallen waarin sprake was van een signaal, de betreffende persoon waarop het signaal betrekking had, geen bestaande VOG kon worden overlegd.

Verbeterpunt

In de handleiding continue screening wordt opgenomen dat bij een signaal ook direct naar de bestaande VOG kan worden gevraagd. Bij het ontbreken daarvan zal direct sanctionerend worden opgetreden door de handhaving.